

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ ·НЕОФИТ РИЛСКИ· БЛАГОЕВГРАД

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Пламен Стоянов Димитров, дм, член на научно жури в конкурс за заемане на академичната длъжност ДОЦЕНТ по професионално направление 7.5. Здравни грижи, обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски” в ДВ. бр. 36/17.04.2026г.

Относно: научната, научно-приложната и професионално-академичната дейност и продукция на участника в конкурса:

д-р Мариана Борисова Бачева, главен асистент, доктор по психология и доктор по управление на здравните грижи, преподавател на пълен щат към ЮЗУ „Неофит Рилски”

I. Обобщени данни за научната продукция и дейността на кандидата

Гл. ас. д-р Мариана Борисова Бачева притежава две образователни и научни степени „доктор“ – по професионално направление 7.4. „Обществено здраве“, научна специалност „Управление на здравните грижи“ (2023 г.) и по професионално направление 3.2. „Психология“, научна специалност „Педагогическа и възрастова психология“ (2015 г.), което определя интердисциплинарния характер на нейната научна и преподавателска дейност.

Кандидатът участва в конкурса с 25 научни труда, от които: 1 хабилитационен труд – монография, 1 монография извън хабилитационния труд, 4 публикации в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни, и 19 публикации и доклади в научни издания с научно рецензиране. Значителна част от публикациите са самостоятелни, а при съавторските трудове е удостоверен личният принос на кандидата.

Научните трудове са получили положителен научен отзвук, изразен в 34 цитирания, от които 12 в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни, 8 в монографии и колективни томове с научно рецензиране и 14 в научни издания с научно рецензиране.

Гл. ас. д-р Бачева участва активно в научноизследователски, образователни и международни проекти, свързани с развитието на сестринското образование, общественото здраве и внедряването на иновативни образователни технологии в обучението по здравни грижи. Тя е дългогодишен преподавател в Катедра „Здравни грижи“ към Факултет „Обществено здраве, здравни грижи и спорт“ на ЮЗУ „Неофит Рилски“, като професионалният ѝ опит съчетава преподавателска, научноизследователска и практическа дейност в областта на здравните грижи, общественото здраве и психологията.

След анализ на представената документация установявам, че кандидатът изпълнява и значително надхвърля минималните национални изисквания и

допълнителните изисквания на ЮЗУ „Неофит Рилски“ за заемане на академичната длъжност „доцент“.

II. Оценка на научните, научно-приложни и практико-приложни приноси на представената за участие в конкурса творческа продукция

Научната продукция на гл. ас. д-р Бачева е тематично обединена в четири основни научни направления и очертава последователно развивана научноизследователска дейност в областта на сестринското образование, иновациите в обучението по здравни грижи, клиничните разсъждения, общественото здраве, пациентската безопасност и качеството на здравните грижи.

1. Сестринско образование, клинични компетентности и клинично мислене

Водещо място в научноизследователската дейност на гл. ас. д-р Бачева заемат изследванията, посветени на клиничната компетентност, клиничното мислене и клиничните разсъждения като основни компоненти на професионалната подготовка в здравните грижи. Значим теоретичен принос представлява концептуалното осмисляне на клиничните разсъждения като ключов компонент на професионалната компетентност на медицинската сестра и като многомерен процес, включващ когнитивни, рефлексивни, етични и практически аспекти.

Сред най-съществените научно-приложни приноси на кандидата се открояват адаптирането, психометричното валидиране и внедряването за първи път в България на стандартизирани инструменти за оценка на клиничната компетентност (CCQ-BG), клиничните разсъждения (NCRS-BG) и клиничната образователна среда (CLES-BG). Разработеният инструментариум създава научна основа за въвеждането на компетентностно-базирано оценяване и разширява възможностите за обективна оценка на професионалната подготовка на студентите по здравни грижи.

Хабилитационния труд на кандидата, посветен на клиничните разсъждения в здравните грижи представлява самостоятелно и завършено научно изследване с ясно изразени теоретични, методологични и практико-приложни приноси. В него клиничните разсъждения са обосновани като основен компонент на клиничното мислене и ключов фактор за формирането на професионална компетентност, клинична преценка и вземане на ефективни решения в сестринската практика.

2. Иновации в обучението и симулационно-базирано обучение в здравните грижи

Второ водещо направление в научноизследователската дейност на гл. ас. д-р Бачева е внедряването и оценката на иновативни образователни технологии в обучението по здравни грижи, с акцент върху симулационно-базираното обучение. Научните изследвания на кандидата са насочени към оценка на образователната ефективност на клиничните симулации, удовлетвореността на обучаемите и възприетата самоефективност при студентите по специалностите „Медицинска сестра“ и „Акушерка“. Получените резултати убедително доказват положителното влияние на симулационно-базираното обучение върху формирането на професионални компетентности, увереността и готовността за клинична практика. Като съществен

научно-приложен принос следва да се оцени разработването на концепция за приложение на клиничните симулации като иновативна образователна технология, съответстваща на съвременните изисквания на компетентностно-базираното обучение. Практическата значимост на получените резултати се изразява в разработването и внедряването на модели и подходи за интегриране на симулационно-базираното обучение в подготовката на студентите по специалностите „Медицинска сестра“ и „Акушерка“, което е в съответствие със съвременните тенденции за модернизиране на висшето медицинско образование.

3. Обществено здраве, профилактика и оценка на здравния риск

Съществено място в научноизследователската дейност на гл. ас. д-р Бачева заемат изследванията, свързани с оценката на здравния риск, идентифицирането на модифицируеми рискови фактори и профилактиката на социалнозначими заболявания.

Научните разработки на кандидата са насочени към ранното откриване на сърдечно-съдовия и метаболитния риск, оценката на здравното поведение и проучването на факторите, влияещи върху качеството на живот при пациенти с хронични заболявания. В резултат на проведените изследвания са идентифицирани основни поведенчески и биомедицински фактори, свързани с повишения риск от развитие на хронични незаразни заболявания. Научно-приложен принос представлява оценката на приложимостта на достъпни и неинвазивни скринингови методи, включително измерването на артериалното налягане на двете ръце, определянето на глезен-брахиалния индекс и разработването на рискови профили за ранно идентифициране на лица с повишен риск от захарен диабет тип 2. Практическата значимост на изследванията се изразява в предлагането на подходи за ранна диагностика, здравна промоция и профилактика, насочени към ограничаване на модифицируемите рискови фактори и утвърждаване на доказателствено-базиран подход в общественото здраве и сестринската практика.

4. Пациентска безопасност, качество на здравните грижи и психосоциални аспекти на сестринската практика

Друго значимо направление в научноизследователската дейност на гл. ас. д-р Бачева е свързано с пациентската безопасност, качеството на здравните грижи и психосоциалните аспекти на сестринската практика. Изследванията на кандидата са насочени към идентифициране на рисковите фактори за възникване на предотвратими усложнения, както и към проучване на факторите, влияещи върху професионалната удовлетвореност, работната среда и професионалното развитие на специалистите по здравни грижи. Съществен научно-приложен принос представляват идентифицирането на основните предиктори за възникване на предотвратими усложнения, свързани с пациентската безопасност, както и приложението на стандартизирани инструменти за оценка на риска от падане и риска от нарушена цялост на кожата. Значим принос имат и изследванията върху психосоциалните характеристики и междуличностните отношения сред студентите и специалистите по здравни грижи като фактори, влияещи върху тяхното професионално развитие. Практическата значимост на получените резултати се изразява в разработването на подходи за ранно идентифициране и превенция на риска,

както и във формулирането на препоръки за подобряване на професионалната среда и мотивацията за обучение и професионално усъвършенстване.

III. Заключение

Въз основа на представените по конкурса материали, анализа на научната продукция, научноизследователската, преподавателската и професионалната дейност на гл. ас. д-р Мариана Борисова Бачева считам, че кандидатът напълно отговаря и надхвърля изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане, както и на вътрешните нормативни документи на Югозападен университет „Неофит Рилски“ за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Научната продукция на гл. ас. д-р Бачева се отличава с актуалност, оригиналност, научна значимост и ясно изразена практическа насоченост. Представените трудове съдържат съществени теоретични, научно-приложни и практико-приложни приноси, които обогатяват теорията и практиката на здравните грижи. Кандидатът е утвърден университетски преподавател и изследовател с ясно очертан научен профил и значими приноси в областта на сестринското образование, клиничните компетентности, симулационно-базираното обучение, общественото здраве и качеството на здравните грижи.

Въз основа на изложеното давам своята положителна оценка и убедено препоръчвам на уважаемото Научно жури да избере гл. ас. д-р Мариана Борисова Бачева за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.5. „Здравни грижи“, за нуждите на Катедра „Здравни грижи“ към Факултет „Обществено здраве, здравни грижи и спорт“ на Югозападен университет „Неофит Рилски“.

Дата: 29 юли 2026 г.

Член на журито:

проф. д-р Пламен Димитров, дм

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ "НЕОФИТ РИЛСКИ" БЛАГОЕВГРАД

OPINION

by Prof. Plamen Stoyanov Dimitrov, MD, PhD, member of the scientific jury in a competition for the academic position of ASSOCIATE PROFESSOR in the professional field 7.5. Health Care, announced by the South-West University "Neofit Rilski" in the State Gazette. No. 36/17.04.2026.

Regarding: the scientific, applied scientific and professional-academic activities and production of the participant in the competition:

Dr. Mariana Borisova Bacheva, Assistant Professor, Doctor of Psychology and Doctor of Health Care Management, Full-time Lecturer at the South-West University "Neofit Rilski"

I. Summary data on the candidate's scientific production and activities

Assistant Professor Dr. Mariana Borisova Bacheva holds two educational and scientific degrees - in professional field 7.4. "Public Health", scientific specialty "Health Care Management" (2023) and in professional field 3.2. "Psychology", scientific specialty "Pedagogical and Age Psychology" (2015), which determines the interdisciplinary nature of her scientific and teaching activities.

The candidate participated in the competition with 25 scientific papers, of which: 1 habilitation paper – monograph, 1 monograph outside the habilitation paper, 4 publications in scientific publications, referenced and indexed in world-renowned databases, and 19 publications and reports in scientific publications with scientific review. A significant part of the publications are independent, and in the case of co-authored works, the personal contribution of the candidate is certified.

The scientific papers have received a positive scientific response, expressed in 34 citations, of which 12 in scientific publications, referenced and indexed in world-renowned databases, 8 in monographs and collective volumes with scientific review and 14 in scientific publications with scientific review.

Assistant Prof. Dr. Bacheva actively participates in research, educational and international projects related to the development of nursing education, public health and the implementation of innovative educational technologies in health care education. She is a long-time lecturer at the Department of Health Care at the Faculty of Public Health, Health Care and

Sports of the South-West University "Neofit Rilski", and her professional experience combines teaching, research and practical activities in the field of health care, public health and psychology.

After analyzing the submitted documentation, I establish that the candidate meets and significantly exceeds the minimum national requirements and the additional requirements of the South-West University "Neofit Rilski" for the academic position of "associate professor".

II. Evaluation of the scientific, scientific-applied and practical-applied contributions of the creative production submitted for participation in the competition

The scientific output of Assistant Professor Dr. Bacheva is thematically united in four main scientific areas and outlines consistently developed scientific research activity in the field of nursing education, innovations in healthcare education, clinical reasoning, public health, patient safety and the quality of healthcare.

1. Nursing education, clinical competencies and clinical thinking

Leading in the research activities of Assistant Prof. Dr. Bacheva are studies dedicated to clinical competence, clinical thinking and clinical reasoning as basic components of professional training in healthcare. A significant theoretical contribution is the conceptual understanding of clinical reasoning as a key component of the professional competence of the nurse and as a multidimensional process, including cognitive, reflective, ethical and practical aspects.

Among the most significant scientific and applied contributions of the candidate are the adaptation, psychometric validation and implementation for the first time in Bulgaria of standardized instruments for the assessment of clinical competence (CCQ-BG), clinical reasoning (NCRS-BG) and clinical educational environment (CLES-BG). The developed toolkit creates a scientific basis for the introduction of competency-based assessment and expands the possibilities for objective assessment of the professional training of healthcare students.

The candidate's habilitation thesis, dedicated to clinical reasoning in healthcare represents an independent and complete scientific study with clearly expressed theoretical, methodological and practical-applied contributions. In it, clinical reasoning is substantiated as a fundamental component of clinical thinking and a key factor in the formation of professional competence, clinical judgment and effective decision-making in nursing practice.

2. Innovations in training and simulation-based learning in healthcare

The second leading direction in the scientific research activity of Assistant Prof. Dr. Bacheva is the implementation and evaluation of innovative educational technologies in healthcare education, with an emphasis on simulation-based education. The candidate's scientific research is aimed at assessing the educational effectiveness of clinical simulations, student satisfaction and perceived self-efficacy among students in the specialties "Nursing" and "Midwifery". The results obtained convincingly prove the positive impact of simulation-based education on the formation of professional competencies, confidence and readiness for clinical

practice. The development of a concept for the application of clinical simulations as an innovative educational technology, corresponding to the modern requirements of competency-based education, should be assessed as a significant scientific and applied contribution. The practical significance of the results obtained is expressed in the development and implementation of models and approaches for integrating simulation-based training in the preparation of students in the specialties "Nursing" and "Midwifery", which is in line with contemporary trends in the modernization of higher medical education.

3. Public health, prevention and health risk assessment

A significant place in the scientific research activity of Assistant Prof. Dr. Bacheva is occupied by research related to the assessment of health risk, the identification of modifiable risk factors and the prevention of socially significant diseases.

The candidate's scientific research is aimed at the early detection of cardiovascular and metabolic risk, the assessment of health behavior and the study of factors influencing the quality of life in patients with chronic diseases. As a result of the research conducted, major behavioral and biomedical factors associated with the increased risk of developing chronic non-communicable diseases have been identified. Scientific and applied contribution is the assessment of the applicability of accessible and non-invasive screening methods, including measuring blood pressure in both arms, determining the ankle-brachial index and developing risk profiles for early identification of individuals at increased risk of type 2 diabetes mellitus. The practical significance of the research is expressed in the proposal of approaches for early diagnosis, health promotion and prevention, aimed at limiting modifiable risk factors and establishing an evidence-based approach in public health and nursing practice.

4. Patient safety, quality of healthcare and psychosocial aspects of nursing practice

Another significant area of research activity of Assistant Prof. Dr. Bacheva is related to patient safety, the quality of healthcare and the psychosocial aspects of nursing practice. The candidate's research is aimed at identifying risk factors for the occurrence of preventable complications, as well as studying factors influencing professional satisfaction, the work environment and the professional development of healthcare professionals. A significant scientific and applied contribution is the identification of the main predictors for the occurrence of preventable complications related to patient safety, as well as the application of standardized tools for assessing the risk of falling and the risk of impaired skin integrity. A significant contribution is also made by research on psychosocial characteristics and interpersonal relationships among students and healthcare professionals as factors influencing their professional development. The practical significance of the results obtained is expressed in the development of approaches for early identification and prevention of risk, as well as in the formulation of recommendations for improving the professional environment and motivation for training and professional development.

III. Conclusion

Based on the materials submitted for the competition, the analysis of the scientific production, the scientific research, teaching and professional activities of Assistant Professor

Dr. Mariana Borisova Bacheva, I believe that the candidate fully meets and exceeds the requirements of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for its implementation, as well as the internal regulatory documents of the South-West University "Neofit Rilski" for holding the academic position of "Associate Professor".

The scientific production of Assistant Professor Dr. Bacheva is distinguished by relevance, originality, scientific significance and a clearly expressed practical focus. The presented works contain significant theoretical, scientific-applied and practical-applied contributions that enrich the theory and practice of healthcare. The candidate is an established university lecturer and researcher with a clearly outlined scientific profile and significant contributions in the field of nursing education, clinical competencies, simulation-based training, public health and the quality of healthcare.

Based on the above, I give my positive assessment and I strongly recommend to the esteemed Scientific Jury to select Assistant Professor Dr. Mariana Borisova Bacheva to occupy the academic position of "Associate Professor" in the field of higher education 7. "Healthcare and Sports", professional field 7.5. "Healthcare", for the needs of the Department of "Healthcare" at the Faculty of "Public Health, Health Care and Sports" of the South-West University "Neofit Rilski".

Date: 29 July 2026

Jury Member:

Prof. Plamen Dimitrov, MD, PhD